שו״ת · מחברי זמננו · הרב גמליאל רבינוביץ

שות גם אני אודך - ג

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שות גם אני אודך - ג

מקור הטקסט: תורת אמת · רישיון: CC BY-NC-SA 2.5

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שות-גם-אני-אודך-ג/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א - טעימה לפני התפילה כדי להתפלל בציבור 5
סימן ב - הכנת הגוף לתפלה כשעי"ז לא יוכל להתחיל שמו"ע בשווה עם הציבור . . 5
סימן ג - בענין אם עדיף ללוות החתן לביהכ"נ או להיות מעשרה הראשונים 6
סימן ד - עשרה ראשונים או ברכת כהנים . 8
סימן ה - מקום קבוע או ברכת כהנים 8
סימן ו - לעבור לפני המתפלל להתברך בברכת כהנים 8
סימן ז - מה עדיף ברכת כהנים או תפילה ברוב עם 9
סימן ח - מוריד הגשם בתפלת מוסף ביום א' של פסח 9
סימן ט - תפלה כשטלפון סלולרי רוטט בכיסו 9
סימן י - נט"י לכהן אם צריך להיות בשפע 10
סימן יא - כהן שנושא כפיו בשתי מנינים בזא"ז אם מברך עוד פעם 10
סימן יב - מחשב נייד בבית הכנסת 11
סימן יג - למה בהכנ"ס בימי חז"ל היו מחוץ לעיר 11
סימן יד - השארת פת על השולחן בשעת ברכת המזון 12
סימן טו - שהחיינו על משקפיים חדשות 13
סימן טז - קניות צרכי שבת וסעודת פורים מה קודם 13
סימן יז - אשה שטעתה והדליקה נר שבת יחד עם נר חנוכה אם קונסים אותה להוסיף נר 13
סימן יח - הדליקה נר שבת במקום הרוח וכבה, אם צריכה להוסיף מכאן והילך נר נוסף 14
סימן יט - קריאת פרשת המן אם עולה לשמו"ת 14
סימן כ - קריאת שמו"ת מתוך ס"ת 14
סימן כא - עד מתי אפשר להשלים שמו"ת 15
סימן כב - קריאת שמו"ת לחצאין בזמנו, או בבת אחת בשבת קודש אחה"צ מאי עדיף 15
סימן כג - חינוך קטן לקריאת שמו"ת . . . 15
סימן כד - להפסיק בדיבור בין קריאת שמו"ת ב' פרשיות מחוברות 16
סימן כה - הנמכת קול כשקורא פרשת התוכחה שמו"ת 16
סימן כו - דילג פסוקים אם צריך לחזור לקרות שמו"ת 16
סימן כז - כוונה בקריאת שמו"ת 16
סימן כח - קריאת ההפטורה שמו"ת 17
סימן כט - השלמת שמו"ת 17
סימן ל - קריאת תרגום כסדרן אבל לא מסודר עם המקרא 17
סימן לא - קריאת תרגום בשעת קריאת התורה 18
סימן לב - קריאת שמו"ת בעל פה 18
סימן לג - עמידה בקריאת עשרת הדברות שמו"ת 18
סימן לד - שמו"ת באמצע פסוקי דזמרה .18
סימן לה - ברכת על ביעור חמץ לנוסע מביתו לפני פסח 19

סימן לו - הנחת פתיתין בבית הכסא לבדיקת חמץ 19
סימן לז - אכל בלי הסיבה וכשרצה לחזור ולאכול בא רבו לביתו האם צריך לאכול שנית 19
סימן לח - כפאו ואכל מצה למה יצא, ובדין הסיבה ליהודים במחנות הריכוז שמסרו נפשם לאכול מצה 20
סימן לט - אמר "ברך" בליל הסדר אם הוי כהיסח הדעת 21
סימן מ - טיולים בימי הספירה 21
סימן מא - לברך שהחיינו בימי הספירה על ארון חדש 21
סימן מב - חידוש רהיטים בימי הספירה .21
סימן מג - שאלו חבירו כמה ימי הספירה כיצד ינהג 22
סימן מד - אם כוונה מעכב בבקשת זכרנו לחיים 22
סימן מה - סיכוך בסכך של קדושת שביעית 23
סימן מו - טעם נוסח הברכה להדליק "נר" ולא נרות חנוכה 23
סימן מז - נרות שעוה לבד או נרות שמן עם חבירו 23
סימן מח - מדליק בחלון אם יעדיף צד ימין 24
סימן מט - הדליק נר חנוכה במקום שאין נראים גם לו אם יצא 24
סימן נ - מה עדיף מנורה מכסף טהור או מגילה בכתב מיוחד ליופי 24
סימן נא - חתן אם מדליק במנורה שקיבל ממחותנו 25
סימן נב - כתיבת ד"ת בניטל 25
סימן נג - קריאת הלכות ומנהגי ניטל - בניטל 25
סימן נד - צילום חצי שם הוי' מתוך שם שלם 25
סימן נה - אכל בשר חי אם צריך להמתין שש שעות 26
סימן נו - הקדיש מאה ש"ח לקרבן פסח . 26
סימן נז - סנדק או מסדר קידושין מה עדיף? 26
סימן נח - מצא כסף באוטובוס או מונית האם זכה בו או שייך לבעל הרכב 27
סימן נט - גר בקומת קרקע אם צריך להשתתף בהוצאות מעלית 28
סימן ס - לקח כלי בידו לבודקו בחנות ושברו 28
סימן סא - לקחת גפרור בלי רשות לנר חנוכה 28
סימן סב - שלח לקנות ספר והשליח מצא בזול יותר למי שייך העודף 29
סימן סג - הזמין טכנאי ואח"כ התקשר לבטל ולא הרים ובא לתקן האם צריך לשלם 29
סימן סד - מצא פתק של מספר בתור בבנק אם יכול להקדים את העומדים בתור . . . 29

ס"ד תשובות קצרות שקיבלתי ממורי ורבי מרן הגאון האדיר

רבי יוסף ליברמן שליט"א

על שאלותי שחקרתי בס"ד ובחסדו הגדול

הרב גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

בן אאמו"ר הגה"ח רבי אלחנן י. ד. שליט"א - ב"ב - תשע"ב לפ"ק

סימן א - טעימה לפני התפילה כדי להתפלל בציבור

שאלה: אדם שקם מוקדם בבוקר, ויש לו ב' אפשרויות, א' להתפלל מיד בבוקר מוקדם ביחידות, ואח"כ יאכל ארוחת בוקר, או לאכול קודם התפילה, ואח"כ להתפלל במנין [דהמנין מתאחר, וקשה לו להיות כמה שעות בלי לאכול], מה עדיף? והטעם?

תשובה: אליבא דהילכתא יש להתפלל ביחידות, ולא לאכול קודם התפלה, עי' באה"ט וביה"ל (סי' פט, ג), ולא ברור לי מש"כ הבאה"ט שיתפלל בביתו בנחת ויקדש (בשבת) ויאכל ואח"כ ילך לביהכ"נ "ויכוין לבו עם הצבור בתפלת שחרית" ויתפלל אח"כ עמהם מוסף עי"ש, שאם יכוין עם הציבור בשחרית היינו שיתפלל בעת שהצבור מתפללים, א"כ מתי יאכל, אפי' לא יאמר קדושה, אבל קרה"ת צריך לשמוע, וכי בחזרת הש"ץ יספיק לקדש ולאכול ולילך לביהכ"נ.

בזמנינו מי שהוא חלוש (בפרט זקן), ושייך לעדה או חוג, ורגיל להתפלל בצוותא בכונה שלימה עם הצבור שלו (ישיבה או חסידות), מתירים לו לאכול בטעימה ובשתיית חמין לפני התפילה, שלא יחלש לבו, או יגיע ח"ו לחולשה או עלפון בצום עד כמה שעות ביום, וכמובן רק טעימה לסעוד הלב קצת, ויתפלל בכונה שלימה עם הצבור, - וכמובן אם יש לו מנין טוב מוקדם כדאי להתפלל מוקדם בלי אכילה, בפרט בימי החול חייב להתפלל מוקדם.

וקשה להאריך בזה שכבר דשו בו רבים, וההיתר הוא בדוחק, וח"ו להקל סתם, דהעיקר כל שאינו דרך גאוה סמכינן להתיר.

(י"ב טבת תש"ע)

סימן ב - הכנת הגוף לתפלה כשעי"ז לא יוכל להתחיל שמו"ע בשווה עם הציבור

שאלה: בשו"ע או"ח (סימן צ"ב סעיף ג') כתב צריך קודם תפילה להסיר כיחו וניעו וכל דבר הטורדו, עכ"ל.

והסתפקתי אם יש לו אפשרות או להסיר כיחו וניעו לפני שמו"ע, אולם לא יתחיל בשווה ממש שמו"ע עם הציבור, או שיתחיל בשווה ממש שמו"ע עם הציבור, אבל לא יסיר כיחו וניעו רק באמצע שמו"ע, מה עדיף? והטעם?

תשובה: השאלה לא כ"כ מציאותית שלא יוכל להסיר כיחו וניעו עד שיגמרו הצבור ג' הברכות הראשונות (שעד אז מצטרף לתפלה בצבור), אבל אי מתרמי, בודאי חיוב "הכנת הגוף לתפלה" ו"כאילו עומד לפני המלך" ה"ז מעיקרי התפלה, ואם עי"ז מתאחר מתפלה בצבור ממש, הרי הוא אנוס בזה, כנלע"ד.

(כ"ד טבת תשס"ט)

סימן ג - בענין אם עדיף ללוות החתן לביהכ"נ או להיות מעשרה הראשונים

בס"ד ר"ח מנ"א תשע"א

בתשעת הימים, תתברך ממרומים, באלפי שלומים, כבוד יקירי הרה"ג המו"מ חו"ב בתורה ויראת ה' טהורה, מיחוסי כהונה, מו"ה גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודך" כמה חלקים חשובים,

אחדהש"ט באה"ר,

במכתבך שאלתני שאלה חשובה, במי שמהדר עכ"פ בש"ק להיות מעשרה הראשונים לבית הכנסת, אבל לאחד ממכיריו וממתפללי ביהכ"נ יש חתן העולה בשבת זו לתורה, וכפי המנהג באים הקרובים והמכירים ללוותו מביתו לביהכ"נ בשירה, ואי אפשר לו לקיים שתיהן, מה עדיף.

כבר הארכנו בס"ד במעלת עשרה ראשונים בשו"ת משנת יוסף (ח"ו סי' כ"ט), שמפורש בגמ' (ברכות מז, ב) וציין המג"א (סי' צ' סקכ"ח) לזוה"ק (נשא קכו, א) ועוד בזוה"ק (רע"מ פנחס רכו, א), גודל שכרו ומעלתו. וע"ע בשו"ת משנ"י (ח"ט סי' כ"ז- כ"ח).

ויש בעשרה הראשונים ב' ענינים: א] שכר שמקבל כנגד כל הבאים אחריו, שהוא שכר גדול ועצום, אבל הבא משום כך ה"ז ע"מ לקבל פרס. ב] כבוד השכינה הקדושה שבא לקבל פניה, דכל בי עשרה שכינתא שריא וכשיש עשרה בביהכ"נ שורה השכינה, ואשריו לראשון שהזדרז לקבל פניה [וכבר כתבתי הסכמתי בשבח הספר היקר "ומשחרי ימצאוננני" המדבר כולו בענין זה].

ואפשר להסתפק במי שיש לו קביעות תלמוד תורה לפני שחרית בביהמ"ד, ועי"ז אינו יכול להיות מעשרה הראשונים בבית הכנסת [באופן שאי אפשר לקיים שתיהן], מה דוחה

לחבירו. ובזה ודאי פשיטא לן דת"ת עדיף, שיש לו השכר הכי גדול יותר מכל המצוות, כבמשנה (פאה, פ"א מ"א) ות"ת כנגד כולם. ויש בו גם קבלת פני השכינה, וכדתנן באבות (פ"ג מ"ו) שעשרה שעוסקים בתורה שכינה שורה עליהם, ואפי' חמשה וכו' ואפי' אחד. וכשאנו משוים תלמוד תורה והכנסת כלה, קי"ל (מגילה ג, ב; ושו"ע אה"ע סה, א) שמבטלים ת"ת להכנסת כלה. וזאת יש להקדים, שלוית החתן לביהכ"נ בשבת שלפני החתונה היא התחלת שמחת חתן וכלה כידוע, שאז משתתפים המחותנים והקרובים והידידים והחברים וכו'. וא"כ שהולכת החתן לביהכ"נ היא כבר שייכת לשמחת חתן וכלה, מבטלים תלמוד תורה למצות הכנסת כלה, ות"ת עדיף מעשרה הראשונים, וכש"כ ששמחת חתן וכלה עדיף מעשרה הראשונים.

דושה"ט בברכה נאמנה, יוסף ליברמן

(כת"י)

א"ה: נכדו ידיד נפשי היקר מאד, הגאון רבי אהרן ליברמן שליט"א (ר"כ "אור עמרם" ב"ב ובעמח"ס משנת אהרן) הוסיף לי להטעים דברי זקנו הגאון בעל ה"משנת יוסף" שליט"א, והביא בזה המקור למנהג ללוות החתן ובפרט כשאין מי שיעשה זאת, גם הביא השיטות ששמחת חתן מתחילה כבר משבת שלפני החתונה, ויובאו כאן עיקר דבריו בזה לתועלת הרבים. במקור המנהג, הביא מה דמטו העולם שהוא מפרקי דרבי אליעזר (סוף פ' י"ז) וממסכת סופרים (פי"ט הי"ב) וז"ל: ראה שלמה שמדת גמילות חסדים גדולה לפני הקב"ה, וכשבנה בית המקדש בנה שני שערים אחד לחתנים ואחד לאבלים ולמנודים, והיו ישראל הולכים בשבתות ויושבין בין שני שערים הללו, והנכנס בשער חתנים היו יודעין שהוא חתן, והיו אומרים לו השוכן בבית הזה ישמחך בבנים ובבנות וכו', ומיום שנחרב בית המקדש התקינו חכמים ז"ל שיהיו חתנים ואבלים הולכין לבית הכנסת ולבתי מדרשות ואנשי המקום רואים את החתן ושמחים עמו ורואין את האבל וכו', כדי שיצאו כל ישראל ידי חובתן בגמילות חסדים, ועליהם הוא אומר ברוך אתה ה' נותן שכר טוב לגומלי חסדים, עכ"ל. ועיקר הגמילות חסד בזה עם החתן הוא כשאין לו כמעט מלווים, וכעין שכתב החפץ חיים זצ"ל בספרו "אהבת חסד" (ח"ג פ"ו): ועיקר מצוה של שמחת חתן וכלה, מצוי יותר במקום שאין איש, עכ"ל עיי"ש. ויעוין בא"ר (סי' תרס"ט סקט"ז) דחתן קודם הנישואין נמי נקרא מלך, וכתב בכורי יעקב (שם, סק"ג) דאפשר שהוא באותו שבוע של החתונה, עכ"ד. ובספר נוהג כצאן יוסף (מנהגי פפד"מ, עמ' קי"ב אות ב') כתב במפורש: שבת שקודם החתונה מרבים בשמחה לכבוד החתן, כי שבעת ימי המשתה מתחילין בשבת עד שבת שאחר החופה, עכ"ל. ולפי"ז ברור, שמצוה גדולה

ללוות החתן כשאין לו מי שישמחו, משיזדרז להשכים מעשרה הראשונים, עכת"ד הרה"ג הנ"ל שליט"א.

סימן ד - עשרה ראשונים או ברכת כהנים

שאלה: אדם שיש לו ב' אפשרויות, א') להתפלל בבית הכנסת שיהיה שם מעשרה ראשונים, אבל לא ישמע שם ברכת כהנים (כי אין שם כהנים), ב') להתפלל בבית הכנסת שישמע שם ברכת כהנים, אבל לא יהיה שם מעשרה ראשונים, מה עדיף? והטעם?

תשובה: כתוב בשער הכוונות (דף ג' טור ג') שאחת הסיבות שרבה"ק האר"י ז"ל לא נהג להיות מעשרה הראשונים, מפני שהעדיף לילך מעוטר בטו"ת מביתו לביהכ"נ, לכן חיכה עד זמן הנחת ציצית ותפילין והניחם והלך לביהכ"נ, וכבר היו שם עשרה. הרי שיש עדיפות, וה"נ ברכת כהנים היא מצוה דרבים ולהחרדים מ"ע על הישראל להתברך ודוחה לעשרה ראשונים, ומזה יש ללמוד שהרוצה להתפלל בביכ"נ מיוחד לכונת התפלה ה"ז ג"כ עדיף.

(ב' שבט תשס"ט)

סימן ה - מקום קבוע או ברכת כהנים

שאלה: מה עדיף, האם להתפלל במקום קבוע, או ללכת להתפלל במקום שישמע שם ברכת כהנים, [ושם לא יכול לקבוע מקום לתפילתו]? והטעם?

תשובה: ההיכי תימצי קשה לתאר שלא יוכל במקום שיש ברכת כהנים לקבוע לו ג"כ מקום, עכ"פ באותו שטיבל תמיד מקום קבוע.

אבל לפי השאלה, בבר"כ יש מ"ע דאוריי' על הישראל להתברך, וקביעת מקום הוא הנהגה מדרבנן, והגם שזה דבר גדול מאד, ראה בכף החיים (סי' צ', קיז, וקכ) שאין תפלתו נחטפת ע"י החיצונים ח"ו, לכן נראה שמנחה ומעריב שאין בר"כ יקבע מקום לתפלתו.

סימן ו - לעבור לפני המתפלל להתברך בברכת כהנים

שאלה: האם מותר לישראל לעבור בפני המתפלל, כדי לבוא ולשמוע ברכת כהנים, או לא? והטעם?

תשובה: לפ"ד האשל אברהם המתיר לכל מצוה לעבור לפני המתפלל אפילו לענות אמן, מותר גם בזה, שהרי קי"ל שיש מצוה על הישראל להתברך (כדעת ספר חרדים).

ובספר "ד' אמות של תפלה" (מר"מ פוטאש) סי' ו' סעי' ו', חושש להסוברים שהמצוה רק על הכהן.
ולע"ד המהדר לשמוע בכונה ברכת כהנים ולהתברך מהם, הרי קיבל ע"ע דעת החרדים ומותר לו לעבור לפני המתפלל כדי להתברך בברכת כהנים.
(כ"ח מנ"א תשע"א)

סימן ז - מה עדיף ברכת כהנים או תפילה ברוב עם

שאלה: אדם שיש לו אפשרות או להתפלל בבית הכנסת שיש שם רוב עם, או בבית הכנסת שישמע שם ברכת כהנים, אבל אין שם ברוב עם, היכן עדיף שיתפלל? והטעם?
תשובה: לדעת החרדים מצוה על הכהן לברך, ועל הישראל להתברך, ואילו ברב עם הדרת מלך הוא הידור, שאינו דוחה שום מצוה [כדהארכנו בזה בס"ד, בענין ברב עם הדרת מלך] וא"כ צריך להתפלל במקום שישמע נ"כ ויתברך מהכהן.
אבל בזה יש להסתפק אם רגיל בבכ"נ שמאריכים ומתפללים בכונה וברגש, אבל אין שם כהן, ובזה ג"כ מסתבר שתפלה בכונה עדיפה, שזו עיקר העבודה שבלב להתפלל בכונה וברגש.
(א' אב תשע"א)

סימן ח - מוריד הגשם בתפלת מוסף ביום א' של פסח

שאלה: אדם שמתפלל תפילת מוסף בלחש ביום א' של פסח, ואוחז בברכת אבות, והחזן כבר מתחיל החזרה עם תפילת הטל.
האם יאמר מוריד הטל, או מוריד הגשם, לנוהגים שבמוסף אומרים הקהל עדיין מוריד הגשם?
תשובה: תלוי אם שמע עתה מהחזן "מוריד הטל" ואמר גם הוא, כי תלוי בהכרזת השליח ציבור, ולפני כן יאמר מוריד הגשם.
(ניסן תשע"א)

סימן ט - תפלה כשטלפון סלולרי רוטט בכיסו

שאלה: אדם שמחכה לשיחה מאד חשובה, ורוצה להתפלל שחרית, ויש לו ב' אפשרויות, א. שישאיר הפלאפון שלו פתוח שיצלצל בקול, וברגע שישמע הצלצול ייצא

מבית הכנסת. ב. שישאיר הפלאפון במצב רטט, אולם זה מפריע לו להתרכז בתפלתו, שכל רגע מתבונן אם הטלפון רוטט, או לא.
בקיצור: מה עדיף, האם כבוד הבית הכנסת שלא יצלצל הפלאפון בקול ויפריע לאחרים התפילה, או ריכוז תפלתו? והטעם?

תשובה: מאחר שאסור להכנס לביהכ"נ עם פלאפון זמין (כשו"ת משנ"י ח"ד או"ח י"ד) אין להכנס כלל לא כשפתוח לצלצול ולא כשרוטט, ובשו"ת להורות נתן החמיר אפי' שאנשי הצלה לא יכנסו אתו. ואפי' אם נקל להם, אבל בודאי אסור להפריע לאחרים ולעצמו, וגם לפרוץ את האיסור ע"י ששומעים פלאפון מצלצל ולא יודעים אצל מי, וחוששים שהותרה הרצועה.
ומי שיש לו פלאפון רוטט לא חושב עליו תמיד, אלא מתרגל שכאשר ירטט ירגיש בו (ויש כאלה שתחילה רוטט, ואם לא מרימים מתחיל לצלצל), א"כ פשיטא שזה שהותר לו יעשנו רוטט, אבל ישתדל מאד שלא יזקק להיתר, אלא יוכל לסגרו לגמרי.
(י"א אלול תש"ע)

סימן י - נט"י לכהן אם צריך להיות בשפע

שאלה: כהן שנוטל ידיו לדוכן, האם יש ענין שיטול ידיו בשפע, כמו שמצינו בנטילת ידים לסעודה, שיש ענין ליטול בשפע? והטעם?

תשובה: ליטול ידיו בשפע מצינו בנט"י לסעודה (שבת סד: סוטה ד:) ולא בנט"י דשחרית או דנשיאת כפיים, ויש להסביר דבנט"י לסעודה יש בה המשכת שפע מלמעלה ע"י מים המרמזים לחסד ששופך בשפע, ובזוה"ק (לך לך פז:) מאן דנטיל ידוי כדקא יאות גרים ברכאן דלעילא. ובאור החמה בשם הרמ"ק שהמים שפע מלמעלה לטהרת האצבעות העליונים שהם עשר ספירות עכ"ל. [ומזוה"ק לא מוכח נדו"ד, רק שגורם לשפע, וזה שייך בעיקר בנט"י למזונו]. ובשאר נטילות חשוב לא לפחות מהשיעור ודי בזה.
(שלהי אייר תשע"א)

סימן יא - כהן שנושא כפיו בשתי מנינים בזא"ז אם מברך עוד פעם

שאלה: כהן שמברך ברכת כהנים בשחרית בשבת למה צריך לברך "אשר קדשנו וכו' וצוונו לברך את עמו ישראל באהבה", כשנושא כפיו שוב במוסף, דלכאורה יועיל

הברכה שבירך בשחרית גם לברכת כהנים של מוסף, ויוכל להתחיל במוסף מיד ביברכך וכו'.

עוד רציתי לשאול, כהן שנושא כפיו בשתי מניינים בזה אחר זה, האם יכול לברך במנין הראשון הברכה "אשר קדשנו" וכו', ויפטור לו גם הברכת כהנים שהולך תיכף ומיד למקום אחר לברך ברכת כהנים, ויוכל להתחיל שם מיד ביברכך וכו'? והטעם?

תשובה: ענין זה צריך אריכות עי' שו"ע (יו"ד סי' י"ט) ובנו"כ ובשמלה חדשה ותבו"ש הרבה דעות ופרטים.

ובנ"ד משכחת לה רק בשעשו ב' מנינים בבהכ"נ ובשטיבל, שנ"כ בביהכ"נ ומיד הולך לשטיבל, בלי הפסק, לנ"כ שם, [דאילו בבהכ"נ כל שיחה וענית איהש"ר וקדושה וכו' הוי הפסק]. וגם בזה הליכה הוי הפסק, כשהולך מביכ"נ לשטיבל, וכבשו"ע (ח' י"ג) דאפי' למ"ד הליכה לא הוי הפסק, אבל שינוי מקום הוי הפסק, לכן הוי מילתא דלא שכיחא כלל, ויברך על נ"כ בנפרד.

(א' אב תשע"א)

סימן יב - מחשב נייד בבית הכנסת

שאלה: האם ראוי להחזיק מחשב נייד בבית הכנסת לצורך לימוד או לא? והטעם?

תשובה: להחזיק מחשב סגור מותר, כמו פלאפון בלתי זמין, והעיקר שבעֵת התפלה לא יהיו לפניו שום מכשירים מפריעי התפלה, וכן בביהמ"ד מפריע הלימוד, אבל הכותב חידו"ת לכאורה שרי.

אבל אצלנו בכוללי שומה"ח לא מרשים זאת, משום דאמרינן לנזיר סחור סחור לכרמא לא תקרב, ומשום הרחקה שלא יבואו מזה לעשות חשבונות וכו' בעת הלימוד, שצריך להיות שקוע כל כולו בתוה"ק.

ובמקום שמרשים ה"ז רק ליחיד אבל לא לעשות מביהמ"ד "מכון".

(ט"ז טבת תשס"ט)

סימן יג - למה בהכנ"ס בימי חז"ל היו מחוץ לעיר

בימי העומר, שלו' אומר, להנותן אמרי שפר, ה"ה ידידי הרה"ג המו"מ והשקדן בתורה הרב גמליאל בהראי"ד הכהן רבינוביץ שליט"א, מחבר הספרים היקרים "גם אני אודך".

אחדשה"ט באה"ר,

בשמחה קבלתי ספרו החדש "גם אני אודך" בירורי הלכה שונים ח"ב, בו מבאר ומעורר בהרבה נושאים שכיחים, והדפיס גם תשובות רבנים גאונים שליט"א, אשרי חלקו, וישא

ברכה מאת ה' על דבריו המלאים כל טוב, בשפה ברורה ונעימה, ויזכה לישב עה"ת והעבודה מתוך בריאות הצלחה וס"ד לאוי"ט עכב"ב הי"ו.

ראיתי בכמ"ק שהזכירני, ותחילתו (בסי' ב') למה היו בתי הכנסת בימי חז"ל מחוץ לעיר (כבגמ' בכ"ד בשבת וקידושין עג:) ועי"ז היו שם מזיקים ל"ע כבר' אליעזר בן יעקב בבימ"ד דאבי" (סופ"ק דקידושין, ועוד), והביא בשמי ב' טעמים, א' מפני שונאי ישראל שגזרו גזירות שונות רח"ל ולא הניחום להתפלל (כבגמ' ר"ה שלא הניחום לתקוע בר"ה), ב' אולי רצו לשמור על קדושת ביהכ"נ, ובתוך העיר נכנסים מפני הגשם, ועושים לפעמים קפנדריא וכו' לכן עשאום מחוץ לעיר.

וכעת י"ל עוד עפמ"ש הספה"ק שע"י תפלה ופסוד"ז מזמרים עריצים דחיצונים והקליפות, והזרע קודש כתב גם ע"י זמר הש"ץ, ומקום הקלי' הם חוץ לעיר (כבריש ברכות) שלכן לא יכנס לחורבה דשכיחי מזיקים, והם מהסט"א לכן בכדי לבטלם ולהכניעם התפללו חוץ לעיר, בבחי' כי "תצא" למלחמה על אויבך וגו', בכדי לזמר העריצים במקומם, [ולא הלכו הנשים אז חוץ לעיר לבהכ"נ, דאשה בדברא לא שכיחה (שם)].

תחזקנה ידו להגדיל תורה ולהאדירה מתוך נחת ושלוה ידידושה"ט באה"ר

יוסף ליברמן

סימן יד - השארת פת על השולחן בשעת ברכת המזון

שאלה: בשו"ע או"ח (סימן ק"פ סעיף ב') כתב, כל מי שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם, אבל לא יביא פת שלימה ויתננה על השלחן, ואם עשה כן מיחזי דלשם עבודת כוכבים וכו', ע"כ.

רציתי לשאול אם שכח לשייר שיירי פת על השולחן, ונזכר באמצע ברהמ"ז, האם מותר לו להפסיק באמצע ברהמ"ז ללכת להביא שיירי פת?

תשובה: ברהמ"ז דינה כשמונה עשרה ואסור ללכת, ויביא שיורי הפת אחרי "אל יחסרנו", שכ"ז שלא גמר ברהמ"ז מועיל. (אלול תשס"ד)

שאלה: ומה הדין אם בטעות הביא לחם שלם, האם צריך להסירו, או כיון שכבר עלה לא ירד?

תשובה: ירד.

(אלול תשס"ד)

סימן טו - שהחיינו על משקפיים חדשות

שאלה: אדם שקנה משקפים חדשות, האם יברך שהחיינו, או לא? והטעם?

תשובה: הגם דע"פ שו"ע (סי' רכ"ג) מברכים על בגד חדש או כלים חדשים, אבל משקפיים מדי דפורענות הוא "שראייתו לקוי'", דבלא"ה לא הי' לובש משקפיים, וישנם המורידים משקפיים ע"י עדשות מראה שבעין. לכן נר' פשוט לא לברך על משקפיים שהחיינו.

וזכר לדבר שעל פרי כלאים הגם שמותר באכילה אין מברכים שהחיינו. [ולצערנו הרבה פירות מורכבים הם באיסור והצבור קונה והוי כעין מסייע לע"ע].

(אדר א' תשס"ח)

סימן טז - קניות צרכי שבת וסעודת פורים מה קודם

שאלה: כשחל פורים ביום ו', מה קודם לענין קניות בבוקר, האם לקנות מאכלי שבת, או לקנות צרכי סעודת פורים? והטעם?

תשובה: בפורים שחל ביום ו' המצוה להכין ביחד מאכלי פורים ושבת, מה שיכול ביום ה' עדיף, שיהא פנוי בפורים למצוות היום, ואם צריך לקנות בעש"ק (כבשו"ע סי' ר"נ מ"ב סק"א) יקנה קודם דפורים, שסעודתו בבוקר עד חצות, ואח"כ דשבת שסעודתה בלילה. והני מילי בשיש די לפורים ולשבת, שאל"כ ויש מעט, צל"ע די"ל דשבת עדיף שחיוב וכבדתו מד"ק, אבל גם פורים משתה ושמחה מד"ק, ובתרוייהו בעינן "לכם" (פסחים סח:), אבל מר בריה דרבינא בכולא שתא יתיב בתעניתא בר מפוריא וכו' (שם). והיינו שבשבת צם ובפורים אכל, א"כ דפורים עדיף משום פרסו"נ.

(י' אדר ב' תשס"ח)

סימן יז - אשה שטעתה והדליקה נר שבת יחד עם נר חנוכה אם קונסים אותה להוסיף נר

שאלה: אשה שהיתה לבד בבית בערב שבת חנוכה, והדליקה נר חנוכה, ובירכה להדליק נר של שבת וחנוכה, כי סברה שאם מדליקה נר חנוכה, לא צריכה להדליק נר שבת, האם בשבוע הבא תהיה צריכה להדליק נר נוסף לנרות שבת, משום קנס, או לא? והטעם?

תשובה: י"ל דאין לקונסה מאחר שהדליקה נר שבת, אלא טעתה וחשבה שאפשר יחד עם נ"ח וכל שהוא שוגג לא שייך לקונסו.
(י"ב טבת תש"ע)

סימן יח - הדליקה נר שבת במקום הרוח וכבה, אם צריכה להוסיף מכאן והילך נר נוסף

שאלה: במשנה ברורה (סימן תרע"ג ס"ק כ"ה) כתב, שאף דקיי"ל שכבתה אינו זקוק לה בנר חנוכה, מ"מ אם הדליק במקום הרוח, או שלא נתן שמן כשיעור או שלא נאחז האור בפתילה, ונכבה, לא יוצא בהדלקה זו, וצריך מדינא לחזור ולהדליק, ע"ש.
והסתפקתי אם אשה הדליקה נר שבת במקום הרוח, או שלא נתנה מספיק שמן שישאר דלוק לשבת, או שלא נאחז האור בפתילה, ונכבה הנר, האם צריכה בשבוע הבא להדליק נר נוסף משום קנס, או לא? והטעם?

תשובה: נר שבת שכבה ויש מי שעוד לא קיבל שבת, או נכרי, צריך להדליקו שנית, שכבתה אין זקוק לה הוא רק בנ"ח ולא בנ"ש, והטעם משום שלום ביתו שלא ישב בחושך וא"כ צריך נר דולק במציאות, ושאני נ"ח, שכיון שהדליק עשה משהו לפרסו"נ ושוב אין זקוק לה אם כבתה.
(י"ב טבת תש"ע)

סימן יט - קריאת פרשת המן אם עולה לשמו"ת

שאלה: הנוהג לומר פרשת המן כל יום אחרי התפילה, האם מהני להשלים לשמו"ת [בפרשת בשלח]?

תשובה: אם קורא כסדר שמו"ת בפ' בשלח, עולה לו גם לקריאת פ' המן, כדאמרינן (עירובין מ:) זכרון א' עולה לכאן ולכאן, בשמו"ע ביו"ט שחל בשבת ששבע הברכות עולה לשתיהן אלא שבאמצע ברכת השבת מזכיר יו"ט.
(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כ - קריאת שמו"ת מתוך ס"ת

שאלה: האם מותר לאדם להוציא ספר תורה כדי להעביר הפרשה שמו"ת? והטעם?

תשובה: במ"ב (רפה סוס"ק ב') טוב להדר בס"ת. וכן נהג האר"י הק' ז"ל כמובא בשער הכונות (דף סד:) ובכה"ח (רפה, ג) וזכורני מלפני הרבה ראיתי בבכ"נ בתי ויטנברג איש א' מהפרושים שנהג כן.

שו"ר בשו"ע רדב"ז (ח"ג סי' תקס"ד) דבס"ת עדיף, ועי' שו"ת מנח"י (ח"ט סי' י"ט) שמעלה יתירה אם עי"ז יגיה גם הס"ת.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כא - עד מתי אפשר להשלים שמו"ת

שאלה: בשו"ע או"ח (סימן רפ"ה סעיף ד') כתב, שיש אומרים שאפשר להשלים השמו"ת עד רביעי בשבת. ע"כ. ושאלתי מהו הכוונה האם עד יום רביעי בבוקר, או עד מוצאי יום שלישי?

תשובה: מסתבר עד מוצאי יום ג', דג' ימים שייכים לשבת שעבר, ומתחילת יום ד' לשבת הבאה כבגמ' (גיטין עז.) ועי' שו"ע וב"י ונו"כ (סי' רמ"ח).

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כב - קריאת שמו"ת לחצאין בזמנו, או בבת אחת בשבת קודש אחה"צ מאי עדיף

שאלה: אדם שיש לו ב' אפשרויות: א. שיעביר חצי הפרשה ביום ששי וחצי הפרשה בליל שבת. ב. שיעביר בשבת אחה"צ כל הפרשה בפעם אחת, מה עדיף? והטעם?

תשובה: מוטב להעביר לחצאין, ולגמור פרשיותיו עם הצבור עד סעודת היום דשבת, דמצוה להשלים קודם שיאכל (רפה, ד).

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כג - חינוך קטן לקריאת שמו"ת

שאלה: קטן שהגיע לחינוך שקשה לו להעביר כל הפרשה שמו"ת, האם יש ענין לחנכו שיעביר רק חצי הפרשה שמו"ת? והטעם?

תשובה: בודאי מצוה לחנכו כמה שיוכל, כמו בתפלה וברהמ"ז.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כד - להפסיק בדיבור בין קריאת שמו"ת ב' פרשיות מחוברות

שאלה: בבאר היטב (סימן רפ"ה ס"ק א') כתב, ואיסור גדול להפסיק בקריאת שמו"ת בדיבור, עכ"ל, ושאלתי אם יש ב' פרשיות מחוברות כגון ויקהל פקודי, האם מותר להפסיק בין ב' הפרשיות בדיבור לכתחילה?

תשובה: עי' שעה"צ (רפ"ה, י"א) דאפשר שהאיסור רק באמצע פרשה, ולא בין פרשה לפרשה (ר"ל בסדרה א') וא"כ כש"כ שלא בין ב' סדרות כויקהל פקודי. - וראי' לשעה"צ מהב"י (ד"ה מצוה) שראה מדקדקים שהתחילו בע"ש וגמרו בשבת, וא"כ הפסיקו. - אכן מהכה"ח (רפ"ה, ט"ו) שע"פ קבלה אין להפסיק כלל ועכ"פ בין ב' פר' כויקהל פקודי אין קפידא כ"כ.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כה - הנמכת קול כשקורא פרשת התוכחה שמו"ת

שאלה: יש שנוהגין כשקורין בתורה בפרשת התוכחה שהבעל קורא מנמיך קצת הקול. ושאלתי, האם גם כשאומר שמו"ת בפרשה של תוכחה יש ענין לומר בקול נמוך, או אין ענין?

תשובה: הנמכת קול שייך רק בש"ץ הקורא בקול רם.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כו - דילג פסוקים אם צריך לחזור לקרות שמו"ת

שאלה: אדם שגמר כל הפרשה שמו"ת, ונזכר שבאמצע הפרשה דילג שני פסוקים שלא אמרם כלל, ואינו יכול ליזכר איזה שני פסוקים לא אמר, האם צריך לחזור שוב על כל הפרשה שמו"ת, או שאין צורך? והטעם?

תשובה: ספיקא דרבנן לקולא.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כז - כוונה בקריאת שמו"ת

שאלה: במשנה ברורה (סימן כ"ה ס"ק י"ד) כתב וז"ל, ואמרינן בגמרא כל הקורא ק"ש בלי תפילין הרי הוא כאילו מעיד עדות שקר בעצמו ח"ו, ופירושו בתוספות לפי שאומר

וקשרתם לאות וגו' ואין קושר וכו', וכתוב בספר חרדים דמזה נלמד כשאומר ואהבת את ה' וגו' יראה להכניס אהבת הש"י בלבו שלא יהיה כדובר שקר ח"ו. עכ"ל. ושאלתי, האם כשאומר בשמו"ת הפסוק ואהבת את ה' וגו' (דברים ו' - ה'), יש גם דין שצריך להכניס אהבת השם יתברך בלבו, וכמו בקר"ש?

תשובה: העיקר בק"ש כשמקבל ע"ע עול מלכות שמים, אבל גם בכל קריאה בודאי טוב והגון.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כח - קריאת ההפטורה שמו"ת

שאלה: למה ההפטורה לא תיקנו לומר שמו"ת?

תשובה: עיקר התקנה היתה לפרשיות התורה, ולא לנביא.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן כט - השלמת שמו"ת

שאלה: במשנה ברורה (סימן קל"ה ס"ק ו') מבואר שאם ביטלו כמה שבתות הקריאה בתורה בשבת, שיש מחלוקת אי צריך להשלים רק הפרשה האחרונה, או כל השבתות. יעו"ש. ושאלתי למה בשמו"ת צריך להשלים לכו"ע כל השבתות שהחסיר?

תשובה: גם בשמו"ת נחלקו (רפ"ה, ד') י"א עד המנחה, וי"א עד רביעי בשבת, וי"א עד שמיני עצרת. - ובלא"ה יש חילוק בין קרה"ת שהיא חובת הציבור, ואם החסיר זה מתורת תשלומין (כמו בתפלה) ומשלים רק פרשה אחרונה, ושמו"ת הוא חובה על כל א'. - ובשו"ת משנ"י ח"ו (שי"ל בקרוב בס"ד) יש לי אריכות בזה.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן ל - קריאת תרגום כסדרן אבל לא מסודר עם המקרא

שאלה: אם קרא ב' פעמים מקרא עד שלישי, ואח"כ תרגום עד שני, ואח"כ קרא ב' פעמים מקרא עד רביעי, ואח"כ תרגום עד שלישי וכדו' שלא היה מסודר אבל קראה כסדרן, האם יצא?

תשובה: אם כי לכתחילה צ"ל כסדרן, אבל בדיעבד יצא.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן לא - קריאת תרגום בשעת קריאת התורה

שאלה: האם מותר לקרות לפני קריאת התורה ב' פעמים מקרא, ובקריאת התורה כשהבעל קורא אומר המקרא, אומר יחד עמו תרגום, כיון שזה פירוש המילה, והוי כמקשיב לבעל קורא, או כיון שזה תיבה אחרת אינו שומע לבעל קורא, ולאו שפיר עביד?

תשובה: יש תשו' במשנ"י ח"ו אם יכול פעם א' לקרא עם החזן, אבל תרגום בודאי לא.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן לב - קריאת שמו"ת בעל פה

שאלה: בשו"ע (או"ח סימן מ"ט) מבואר שדברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בע"פ. ע"כ. ושאלתי, אם בקי בחומש בע"פ ואין לו חומש. ורוצה להעביר שנים מקרא בע"פ, ולא יהיה לו זמן אח"כ, האם מותר לו, או לא? והטעם?

תשובה: ממשנ"ב סק"ב מבואר שמותר בדיעבד, ומסק"ד שאסור עיי"ש.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן לג - עמידה בקריאת עשרת הדברות שמו"ת

שאלה: הנוהגים לעמוד בעת קריאת עשרת הדברות [בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן], האם צריכים לעמוד גם כשקוראים התרגום על עשרת הדברות?

תשובה: רק המקרא ובצבור, וביחידי א"צ לעמוד.

(ער"ח אדר שני תשס"ה)

סימן לד - שמו"ת באמצע פסוקי דזמרה

שאלה: גמר פסוד"ז בשחרית בשבת, והש"ץ מאריך, אם רשאי להעביר הפרשה שמו"ת, כדי שיספיק לפני סעודת שחרית.

תשובה: לענ"ד פשוט שאסור, דהוי הפסק, שלא מענין הפסוד"ז. וכיון שבס"ד כתבתי בענין הפסק בפסוד"ז, והוא בשו"ת משנ"י (ח"ו סי' י"ט) שיצא לאור בעזהשי"ת עוד הקיץ, הנני מצרף צילום, דלא אמרו רבנן בכפילא, וממנו יש ללמוד לנדו"ד.

(י"א אייר תשס"ה)

סימן לה - ברכת על ביעור חמץ לנוסע מביתו לפני פסח

שאלה: מי שנוסע מביתו לפני פסח, ובודק לפני ליל י"ד, בלי ברכה, ולוקח עמו החמץ ושורפו ביום י"ד, אם יברך אז "על ביעור חמץ".

תשובה: בדבר זה עי' משנ"ב (תלב סק"ד) שאם לא בירך על הבדיקה, יברך בשעת שריפה, וי"א שהברכה נתקנה רק לבדיקה, לכן יברך בשריפה בלא שם ומלכות, ומכריע שהרוצה לברך אין מוחין בידו.

ובעצם לקיחת שיירי החמץ (י' הפתיתין) אתו לשרפן בע"פ, כ' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' ל"ה) שלא יעשה כן, פן יאבדו, או ישכחם, אלא ישרפם מיד בלי ברכה.

(י"א אייר תשס"ה)

סימן לו - הנחת פתיתין בבית הכסא לבדיקת חמץ

שאלה: האם מותר להניח מעשרת הפתיתין בבית הכסא, כיון שממילא לא אוכלם.

תשובה: לענ"ד לא יעשה כן, שלא יהיו מצוות בזויות עליו, והרי מקיים בהם מצות בדיקת חמץ, וכ' האחרונים שלכן מניחים הפתיתין, שלא תהא ברכתו לבטלה, דהיינו שזו עיקר מצות בדיקה.

ונהי נמי שחייבים לבדוק גם בביהכ"ס, שמא נתגלגל חמץ לשם ע"י סיבה, או ילד, אבל לא באותו חמץ שמכינו לקיים בו עיקר המצוה.

(י"א אייר תשס"ה)

סימן לז - אכל בלי הסיבה וכשרצה לחזור ולאכול בא רבו לביתו האם צריך לאכול שנית

שאלה: אכל מצה בלי הסיבה, ורוצה לחזור ולאכול (כהלכה), ובאמצע בא רבו לביתו, האם צריך עתה לאכול שוב, ובלי הסיבה לפני רבו.

תשובה: נזכרתי במה שקרה לפני כמה שנים בליל פסח בנתני', שהי' רח"ל פיגוע גדול בליל פסח, ונקראו אנשי ההצלה, וכיון שזה פקו"נ לקחו אתם מצה לאכלה כשיתאפשר, וכן הוי שמצאו מרגוע לרגע ובירכו ואכלו הכזית מצה, אבל בלי הסיבה דלא הי' אפשרי. - כשגמרו ההצלת נפשות הלכו לרבי לסיים אצלו הסדר, ואז נסתפקו אם לאכול שנית, דהא עכשיו לפניו פטורים מהסיבה.

ולכאורה נראה שא"צ הסיבה שני', כדוגמת השוכח במנחה בר"ח יעלה ויבא, שא"צ לחזור בלילה אחרי ר"ח, דאז כבר אין אומרים יעלה ויבא, וא"כ מה ירויח להתפלל שנית בלי יעו"י, הרי כבר התפלל ביום בלי יעו"י (עי' שו"ע סי' ק"ח סעי' י"א ובמשנ"ב). ושם יכול להתפלל שנית בנדבה, וזה ל"ש בהסיבה לפני רבו שאסור משום כבוד רבו. - ויל"ע דלפ"ז זה חסר לו מנחה, שאינו יכול להשלימה. וכי נאמר גם כאן שחסר לו לגמרי הכזית מצה, כיון שהיה בלי הסיבה, וא"י להשלימו. - ואולי איש הצלה פטור מהסיבה דאינה אצלו דרך חירות, וא"צ להשלים. - למעשה יאכל שוב מצה וד' כוסות בהסיבה שלא בפני רבו, ובלי ברכה.

(י"א אייר תשס"ה)

סימן לח - כפאו ואכל מצה למה יצא, ובדין הסיבה ליהודים במחנות הריכוז שמסרו נפשם לאכול מצה

שאלה: בגמ' (ר"ה כח.) כפאו ואכל מצה יצא. - וצריך עיון למה יצא, הרי אין כאן דרך חירות, ואפילו לא כפאוהו רק אכל בלי הסיבה לא יצא, וצריך לחזור ולאכול בהסיבה (שו"ע תעב, ז).

תשובה: הנה כל אופן זה שכפאוהו פרסיים לאכול מצה, אינו דרך חירות, שגוי יאיים עליו לאכול, או שאוחזו ותוכף לו לתוך פיו, ה"ז כמי שמאכילים בעל חי או שבוי בעל כרחו, ולא בנ"א בן חורין, וצ"ל ד"דרך חירות" אינו ענין כשלעצמו, שיהא כמו בן חורין, אלא דרך חירות מטיל עלינו חיוב הסיבה. ובכפאוהו על כרחך איירי שכפאוהו לאכול כזית מצה כהלכתו, דהיינו שיעור כזית בכדי אכילת פרס, ובהסיבה. והחידוש בהלכה זו הוא כפירש"י דיצא אע"ג דלא נתכוין.

ולא מיבעי להראבי"ה המובא בהגה (שם) דבזה"ז אין דרכינו להסב, אלא אפי' למה דקיי"ל דהסבה מעכבה י"ל כנ"ל.

אי נמי י"ל עפ"ד הרשב"ם (פסחים קח.) דאשה אינה צריכה הסיבה מפני אימת בעלה וכפופה לו עכ"ד. דלפ"ז שמא מי שנאנס ע"י גויים לאכול, והוא כעת כבוש תחת ידם, לא שייך ביה הסיבה, מפני שאימת האנס עליו. - ולפ"ז יצא דין חדש, שיהודי החבוש אצל גויים, כמו שהיה במחנות הריכוז, ומוסר נפשו לאכול כזית מצה, פטור מהסיבה, דלא שייך בו דרך חירות, מפני שאימת השבאי עליו.

סימן לט - אמר "ברך" בליל הסדר אם הוי כהיסח הדעת

שאלה: אדם שאמר "ברך" בליל הסדר לפני ברכת המזון, האם הוי היסח הדעת מאכילה, או לא? והטעם?

תשובה: מבואר בשו"ע (סי' קעט, א) דהב לן ונברך הוי הפסק וסילוק מהסעודה, וזה אפי' לפני מים אחרונים. וי"א עד שיטול מים אחרונים.
וכתב המ"ב (סק"ג) שזה כמי שאומר הביאו כוס ונברך, או אם אומר "בואו ונברך" - וא"כ כשאנו אומרים "ברך" ה"ז הכנה לברהמ"ז וסילוק מהסעודה ואפילו להי"א עד שיטול מים אחרונים, הרי אסור לאכול אחרי אפיקומן, וממילא בגמר אכילת האפיקומן כבר סלק עצמו מלאכול ולשתות עוד.

סימן מ - טיולים בימי הספירה

שאלה: האם ראוי לנסוע לטיולים בימי הספירה?

תשובה: כיון שאינם ימי שמחה ראוי למעט במיני שמחה, וטיול הוא דבר של שמחה כדאשכחן באבל רח"ל שלא יצא בשיירא, שבה שמחים בדרך.

סימן מא - לברך שהחיינו בימי הספירה על ארון חדש

שאלה: מי שהזמין ארון והי' צריך להגיע בל"ג בעומר, אבל התאחר בכמה ימים, האם מברך שהחיינו.

תשובה: אנו בלא"ה לא נוהגים לברך שהחיינו על רהיט חדש, הגם שע"פ שו"ע (רכג, ג) מברכים על כלים חדשים, מ"מ כיון שכ' הרמ"א שזו ברכת רשות, ממעטים בה, ועכ"פ לא יברך.

סימן מב - חידוש רהיטים בימי הספירה

שאלה: הזמין ארון לפני ימי הספירה, וקיבלם בימי הספירה האם יכול להתחיל להשתמש בארון בימי הספירה, או צריך להמתין לאח"ז.

תשובה: אין איסור להתחיל בהשתמשותו, אכן לא נוהגים לחדש בימי הספירה, ויש לזה מקור בקדמונים, בלקט יושר תלמיד התרה"ד (דף צז.), ובאלי' זוטא (תצג, א) בשם רבינו ירוחם (ח"א נתיב ה), שלא לברך שהחיינו, והכונה שאינם ימי שמחה [הגם

שלהשתמש לראשונה קיל מלברך שהחיינו "לזמן הזה"]. וא"כ אם יכול, ימתין עד ר"ח סיון, ואם מפני סיבות אינו יכול, יתחיל להשתמש בו בשינוי שלא כדרכו, שאז אין שמחה כ"כ.

סימן מג - שאלו חבירו כמה ימי הספירה כיצד ינהג

שאלה: בשו"ע או"ח (סימן תפ"ט סעיף ד') כתב, מי ששואל אותו חבירו בין השמשות כמה ימי הספירה בזה הלילה יאמר לו אתמול היה כך וכך, שאם יאמר לו היום כך וכך, אינו יכול לחזור ולמנות בברכה וכו', ע"כ.
ועיין באחרונים שהביאו עוד עצות מה שיענה לחבירו.
ויש לעיין למה לא נתנו הפוסקים עצה שיכול לכתוב לחבירו הספירה דכתיבה לאו כדיבור דמי (עיין שערי תשובה סימן תפ"ט ס"ק א', ובספר פסקי תשובות שם אות י"א הביא שמסקנת הרבה אחרונים שכתיבה לאו כדיבור דמי, ע"ש)?

תשובה: עיין בשו"ת משנ"י (ח"ה סי' פ"ט) קצת אריכות בענין כתיבה בספה"ע, ומו"מ בדברי החת"ס בזה אם כתיבה עדיפה מדיבור או לא, ובמסקנת הדברים (שם אות ח'), - וכן שם (בסוף התשובה) דרמיזה באצבעותיו לכו"ע אינה ספירה, - ואעפ"כ לא כתב המחבר בשו"ע עצות אלה, מפני שרצה ללמדנו דבר ברור שיכול להיות בחול ובשבת, ורמיזה אינה ברורה אם ירמז לו למשל י"ח ימים ישאלו הלה עוד פעם האם לזה נתכוונת, לכן כתב מילתא דברירא השוה לכל נפש. וגם נהי שספה"ע דרבנן לרו"פ, בכ"ז נוגע להזכרת שם שמים בברכה, לכן הצריך דבר ברור ביותר השוה לכולם. - ואם מראה לו בסידור פשיטא דמהני, ומפני הפשיטות לא אשמעינן דמסתמא סופר בע"פ בלי סידור, דבסידור לא הי' טועה שרשום גם התאריך.
(כ"ז סיון תשס"ח)

סימן מד - אם כוונה מעכב בבקשת זכרנו לחיים

שאלה: שאלתי לכת"ר שליט"א, האם אמירת זכרנו לחיים וכו' בעשי"ת מעכב הכוונה, כיון שאומרים זאת בברכת אבות שמעכב שם הכוונה או לא?
וענה לי כת"ר שליט"א שכיון שנפסק בשו"ע שגם אם לא אמר בכלל זכרנו לחיים וכו', אינו מעכב, לכן גם לא מעכב בו הכוונה עכ"ד.
אולם נזכרתי שבשאלתי קיצרתי ולא הבאתי דוגמא, ודוגמתי מאמירת בשכמל"ו, שפסק המשנה ברורה (סימן ס"ג ס"ק י"ב) שמעכב בו הכוונה, ומאידך פסק המ"ב (בסימן ס"א ס"ק

כ"ט) שאם לא אמר בשכמל"ו אינו חוזר, ע"ש בביאור הלכה (סוד"ה אחר) וא"כ י"ל"ע גם באמירת זכרנו לחיים אי מעכב בו הכוונה או לא? והטעם?

תשובה: שאני בשכמל"ו שנחשב כבכלל פסוק ראשון שצ"ל בכוונה וחסרון כוונה גרע מדילגו, דבחסרון כוונה חסר קבלת עול מלכות שמים בכוונה, משא"כ בזכרינו שהיא הוספה מתקנת הגאונים.

סימן מה - סיכוך בסכך של קדושת שביעית

שאלה: אדם שיש לו ב' אפשריות, או סוכה עם קיינעס סכך, [עם חוט קשירה] או סכך של קדושת שביעית, שיש חשש שמור ונעבד, מה עדיף? והטעם?

תשובה: כתבתי בתשובה אחרת דנקטינן שאין בולב קדו"ש עי' שו"ת משנ"י (ח"א סי' כ"ט והלאה) וא"כ אין סכך שיש בו קדו"ש, דעצים או קנים שמסככים בהם, הסיכוך אינו מחייבם בקדו"ש, שאין הנאתו וביעורו שוה (סוכה מ.) דכָלים רק לזמן ארוך, ואפשר לסכך עשרות שנים בולבים, ועל עצים אחרים אין קדו"ש, דסתם עצים להסקה, ואין ראויים לטאטאות הבית כי אם לולב.

וגם מחצלת כשרה לסכך בה, ומי שרוצה להחמיר ע"ע במחצלת יסכך בלולבים פתוחים (כאלה הנמכרים לסכך).

(ר"ח חשון תשס"ט)

סימן מו - טעם נוסח הברכה להדליק "נר" ולא נרות חנוכה

שאלה: למה מברכים כל יום בחנוכה להדליק נר חנוכה בלשון יחיד, דלכאורה מיום שני של חנוכה היה ראוי לברך להדליק נרות חנוכה בלשון רבים, דההידור להוסיף כל יום נר נזכר בגמרא?

תשובה: א) ביום א' נר א'.

ב) כל יום מעיקר דין הגמרא רק נר אחד.

ג) עד"ס נ"ר יחוד נ"ר. (שער הכוונות ענין חנוכה דרוש א).

(חשון תשס"ח)

סימן מז - נרות שעוה לבד או נרות שמן עם חבירו

שאלה: מה עדיף, האם שידליק כל יום נרות חנוכה בנרות שעוה, או שישתתף בפרוטה עם חבירו שמדליק בשמן זית? והטעם?

תשובה: הרמ"א (תרע"ג, א) כ' דנר שעוה צלול כמו שמן זית, וא"כ ידליק בעצמו בנרות שעוה כמהדרין מן המהדרין שזה דבר שקיבלו ע"ע כל ישראל להיות כמהדרין מן המהדרין. ואפי' שאר נרות צלולות.
(כסלו תשס"ח)

סימן מח - מדליק בחלון אם יעדיף צד ימין

שאלה: כשמדליק נרות חנוכה בחלון, האם צריך להעדיף צד ימין בחלון מצד שמאל, או אין נפק"מ? והטעם?

תשובה: צד ימין הוא החשוב גם בחלון, וכן בנרתיק של טו"ת יניח תפילין בימין וטלית בשמאל.
(כסלו תשס"ח)

סימן מט - הדליק נר חנוכה במקום שאין נראים גם לו אם יצא

שאלה: אדם שהדליק נ"ח בביתו, ומיד אח"כ סגר הדלת של החדר שהדליק [עם מפתח] כדי שהילדים שלו לא יפילו לו המנורה, האם יצא ידי חובתו, או לא? והטעם?

תשובה: אם המדליק ראה הנר שהדליק יי"ח אפי' סגר אח"כ הדלת ואף א' בפנים או בחוץ אינם רואים, דהו"ל ככבתה שאין זקוק לה, אפי' כבתה מיד ובמזיד.
וזה רק בדיעבד, ולכתחילה צריך שידלקו הנרות באופן שייראו אותן חצי שעה, ואח"כ כמו שיכול לכבותן, כן יכול לסגור בעדן הדלת.
וע"ע בשו"ת משנ"י ח"ו עמ' רנה ד"ה ויש להסתפק עייש"ה.
(ה' טבת תשס"ז)

סימן נ - מה עדיף מנורה מכסף טהור או מגילה בכתב מיוחד ליופי

שאלה: מה עדיף, האם לקנות מנורה מכסף טהור, או מגילה מהודרת בכתב שמיוחד ביופי? והטעם?

תשובה: הרגיל בנר לעשותו יפה (רש"י שבת כב) הויין לי' בנים ת"ח, ומגילה הרי יי"ח מהש"ץ. ומי שאפשר לו יקנה מנורה מכסף קצת זולה ומגילה כשרה רגילה.
(כסלו תשס"ח)

סימן נא - חתן אם מדליק במנורה שקיבל ממחותנו

שאלה: האם יש לחתן חיוב או הידור להדליק במנורה מכסף (טהור) שקיבל מחמיו כשעדיין לא התחתן, או שיכול להדליק בחנוכיה פשוטה?

תשובה: אם חמיו מתכבד בזה ונהנה, בודאי חייב משום הכרת טובה.

(כסלו תשס"ח)

סימן נב - כתיבת ד"ת בניטל

שאלה: בבעלז ידוע שאמר האדמו"ר תורה בניטל, והטעים, שהתורה שלו זה תפילה על כלל ישראל, ע"כ.

ושאלתי, האם מותר בניטל גם לרשום התורה שאומר האדמו"ר, או לא? והטעם?

תשובה: בספר מהר"א רשומים התורות שאמר בפ' שמות וארא בא, שבהם יכול לחול ניטל וזה רשמו החסידים בידיעתו, ש"מ, ומסתבר שאם חל ניטל במוצ"ש שלא רשמו אז, וכשחל בליל שבת א"כ במוצ"ש כבר לא ניטל.

(ער"ח שבט תשס"ח)

סימן נג - קריאת הלכות ומנהגי ניטל - בניטל

שאלה: האם בהלכות ומנהגי ניטל אין חשש לעסוק בזה כל היום של ניטל, או גם בזה ראוי להמנע כמה שאפשר? והטעם?

תשובה: כמה אנשים אמרו לי שקראו את מאמרי על ניטל בליל ניטל שנדפס במשנ"י סוגיות (או"ח סוף ח"ב), וכתבתי שם להתיר ללמוד ספרי מוסר, והגאב"ד שטרסבורג זצ"ל סבר לאסור עיי"ש.

(ער"ח שבט תשס"ח)

סימן נד - צילום חצי שם הוי' מתוך שם שלם

שאלה: האם מותר לצלם דף מספר [סידור וכדו'] שבאמצע יהיה [יצלם] רק חצי משם הוי"ה? והטעם?

תשובה: אנו מחמירים בספרים הנדפסים לנהוג בהם קדושה, עפ"ד הט"ז ופת"ש (יו"ד סו"ס רע"א) שדפוס ככתיבה, הגם דאיירי בחקיקת אותיות על הנייר, מ"מ גם צילום בכלל, - וא"כ אם מצלם חצי שם הוי' הוי ככתב חצי שם, ואם זה י-ה יש בו קדושה, אבל ו-ה

לבדו אין שם. ואין איסור בזה שצילם חצי שם, שהרי לא איבד את השם הנדפס בסידור, אלא עשה צילום חדש של חצי שם.

סימן נה - אכל בשר חי אם צריך להמתין שש שעות

שאלה: אדם שאכל בשר חי, האם צריך להמתין שש שעות לאכילת חלב, או לא? והטעם?

תשובה: לכאורה לשני הטעמים המובאים בטוש"ע (יו"ד סי' פ"ט) לשהות בין בשר לחלב, משום בשר שבין השיניים, ומשום טעם בשר שבפיו שנמשך אחרי האכילה - אין חילוק בין בשר חי למבושל, דבשניהם שייכים ב' הטעמים הנ"ל, ואסור אח"כ חלב.

(כ"ה תשרי תשס"ז)

סימן נו - הקדיש מאה ש"ח לקרבן פסח

שאלה: אדם שהתלהב מהגאולה הקרובה בב"א, ואמר שהקדיש מאה ש"ח לקרבן פסח, - מה יעשו עם הכסף אם ח"ו לא תהי' השנה הגאולה.

תשובה: בענין זה יש לעיין, ולפום ריהטא, צריך לפדות הכסף, וכדקיי"ל בהקדש דשוה מנה שפדאם על שוה פרוטה ה"ז פדוי, והפרוטה ישחוק או יזרוק לים המלח.

ואם לא ייחד כסף, אלא רק הבטיח שיתן לצורך ק"פ, א"כ כשיבָנה המקדש בב"א ממילא חייב בק"פ, אלא שאז אם יכול להשתתף בחבורה בפחות משווי מאה ש"ח, י"ל שצריך להוסיף עד מאה ש"ח, ואם חלקו בק"פ יהי' יותר ממאה ש"ח, צריך ליתן המאה שהבטיח, ולהוסיף עליו כפי שחייבתו התורה. - ומאפס הפנאי לא ציינתי מראה מקומות, ויה"ר שיבנה ביהמ"ק בב"א.

(ניסן תשס"ד)

סימן נז - סנדק או מסדר קידושין מה עדיף?

שאלה: אדם שיש לו אפשרות או להיות סנדק, או מסדר קידושין, מה יעדיף? והטעם?

תשובה: סנדק הוא כקטורת, וכמזבח למילה, והוא ענין נשגב וצריך להיות צדיק. ומסדר קידושין אינו רק כבוד, אלא בעיקר עבודת הק', שהכל יהי' כהלכה לכתחילה, העדים, והכתובה וכו', ואומר ב' ברכות דשויא כל א' עשרה זהובים, ומזכה הזוג בנשואיהם כהלכה, וכמובן שאפשר גם לעשותה ע"י אחרים.

ובזה תלוי לגופו של ענין, להיות כחכם דעדיף לידע איך יכלכל דבריו במשפט, ומקדם היתה הכנסה מסידור קידושין להרב, ובכתב הרבנות של הגרעק"א ז"ל (באגרות סופרים) כ' ששני סנדקאות הראשונים כל שבוע שייכים לו, ר"ל שחייב להזקק להם לקבלם ע"ע. (ט"ז אדר תש"ע)

סימן נח - מצא כסף באוטובוס או מונית האם זכה בו או שייך לבעל הרכב

שאלה: מי ששכח או אבד כסף במונית במושב האחורי, או באוטובוס, ומצאו מישהו, אם המוצא זכה בו, או שחצירו של אדם קונה לו, דהיינו שבעל האוטו זכה ושלו הוא. - ועיין בתוס' (ב"מ כו. ד"ה דשתיק) שאין חצירו קונה לו בדבר שיכול להיות שלא ימצאנו לעולם כמו מעות שהם דבר קטן ואין סופו לימצא.

תשובה: לענ"ד כסף בכל אוטו סופו לימצא, כיון שמנקים אותו. ולא דמי לחצר שיש בקעים וסדקים בקרקע, שיכול להיות שלא ימצאנו לעולם. - אבל מטעם אחר אין חצירו של בעל האוטו קונה לו, דלא הוי משתמרת, ונכנסים ויוצאים בה, וכ"כ בספר משפט האבידה להג"ר מרדכי גרוס שליט"א (לחו"מ סי' רסד, שערי צדק ס"ק ס"ה) עמ' פ'. [משא"כ אבד במכונית פרטית שלקחוהו "טרמפ" קנה חצרו לבעה"ב].

ומש"כ שם דלא הוי חצר מהלכת, כבספינה ב"מ ט: דלא הוי חצר מהלכת. - ילע"ע דספינה מינח נייחא ומיא מנחו לה כבגמ', משא"כ האוטו נוסע על גלגליו המחוברים בו, והם חלק ממנו, וא"כ גם מטעם חצר מהלכת לא קנה בעל האוטו, ויל"ע.

ויש לחלק בין כסף קטן שהאובד מתייאש, והמוצאו מצאו אחרי יאוש. לבין כסף בסכום הגון, שאינו מתייאש, דאין זה כאובד ברה"ר, דתקנת התחבורה הצבורית שכל אבידה צריך להביא למשרד האבידות שלהם, וכן נוהגים הנהגים הגונים ולשם פונים האובדים. א"כ אין האובד מתייאש, וצריך המוצא למוסרו לשם, או עכ"פ לתלות שם מודעה של השבת אבידה. - [ולפעמים יש בו גם סימן, ומקום איפה שהניחו]. - וע"ע שם בסוף ספר משפט האבידה (בתשו' ט"ז) לענין מציאת חפץ במכונית. ויש הרבה פרטים בהלכות אבידה ומציאה ואכמ"ל.

(כ"ג תמוז תשס"ד)

סימן נט - גר בקומת קרקע אם צריך להשתתף בהוצאות מעלית

שאלה: דיירי בית שרוצים לבנות מעלית, והדייר התחתון בקומת קרקע אינו רוצה להשתתף עמהם, אם צודק.

תשובה: בפשטות כן הוא כדבריו, אם אין לו שום תועלת מהמעלית, ומפני שגר למטה אינו משתמש בה כלל, פטור מלהשתתף וגם מהוצאת ואחזקת המעלית, - דבשו"ע חו"מ (קס"א א') שכופין בני החצר זא"ז לבנות דלת ובית שער וכו', אבל הדר מחוץ לגדר ולא נהנה מהדלת והשער, א"י לכופו.

אבל נהוג שדייר קומה א' משתתף בשוה עם דייר קומה ג', הגם שזה שבקומה א' משתמש פחות.

ואפילו בנו בית דירות עם מעלית, והדיירים נכנסו כשהמעלית כבר היתה, דייר קומת קרקע א"צ להשתתף בהוצאותיה, כנ"ל

(ז"ך סיון תשס"ה)

סימן ס - לקח כלי בידו לבודקו בחנות ושברו

שאלה: מי שנכנס לחנות כלי זכוכית ולקח כלי בידו לראות אם לקנותו, ונפל מיד ונשבר, מה הדין.

תשובה: פשיטא שחייב לשלם, דאדם מועד לעולם, ואפילו עבר ודרך הילוכו שלא לרצונו שבר, חייב לשלם (חו"מ שע"ח א').

ויל"ע מה ישלם, מחיר הקרן, כמה שעולה הכלי לחנוני, או כמה שמוכרו לקונים, דשמא מה ששבר, לזה הוא מועד, אבל מה שמנע ממנו למוכרו לקונה אחר ולהרויח בו, זה רק גרמא, - ויש לדון עוד בדינא דגרמא ואכמ"ל כעת.

(ז"ך סיון תשס"ה)

סימן סא - לקחת גפרור בלי רשות לנר חנוכה

שאלה: האם מותר לקחת מחבירו גפרור בלי רשות כדי להדליק נר חנוכה? והטעם?

תשובה: ניחא לי' לאינש דליעבד מצוה בממוני' בפרט בפחות משוה פרוטה, הא בלא"ה אסור לגנוב אפי' פחות משוה פרוטה (חו"מ).

(כסלו תשס"ח)

סימן סב - שלח לקנות ספר והשליח מצא בזול יותר למי שייך העודף

שאלה: אדם שנתן 40 ש"ח לחבירו שיקנה לו ספר, והלה הלך לחנות אחרת שזולה יותר, ועלה הספר רק 35 ש"ח, למי שייך העודף? והטעם?

תשובה: עי' בחו"מ (קפ"ג, ו') דבשער ידוע, הריוח של שניהם בשוה השולח והשליח. ולספר יש מחיר, ואם הוזילו ה"ז לשניהם. - ויש לצדד דאם טרח השליח לחפש חנות זולה, שאז י"ל שכל הריוח שלו, דלא נעשה שליח לטרוח וטרח עבור עצמו, - ובספר שאין מחיר הכל למשלח עיי"ש (ומקורו מכתובות צח:).

(חשון תשס"ח)

סימן סג - הזמין טכנאי ואח"כ התקשר לבטל ולא הרים ובא לתקן האם צריך לשלם

שאלה: הזמין טכנאי לתיקון מכונת כביסה, ובינתיים התחילה לעבוד, וטלפן לו שלא יבא, אבל הטכנאי לא הרים הטלפון ובא לתקן, ומצאה עובדת, ומבקש שכר ביקורו סכום הגון, האם צריך לשלם לו.

תשובה: הנה מסתמא לא היתה אפשרות להשאיר לו הודעה בתא קולי שלא יבא, שאם היתה אפשרות ה"ז פשיעה של המזמין, וכשלא הי' יכול להשאיר תא קולי, הטכנאי הפסיד את עצמו, שהי' לו להרים הטלפון ולשמוע מה בפיו של המזמין. ובעה"ב יכול לחזור בו משכירת פועלים אם א"צ לו.

(י"ג סיון תש"ע)

סימן סד - מצא פתק של מספר בתור בבנק אם יכול להקדים את העומדים בתור

שאלה: אדם שמצא פתק של מספר בבנק וכדו', שיש מספרים, ולפי המספרים התור של האנשים, האם מותר לו להשתמש במספר זה שמצא בבנק, אע"פ שהגיע רק עתה לבנק, ונמצא שהוא מקדים בתור את האחרים? והטעם?

תשובה: אם א' לוקח מספר לעצמו ולחבירו, ה"ז תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים דלא קנה (ב"מ י. ושו"ע חו"מ קה, א). אבל המוצא זכה לו כמו כל מציאה שמוצא.- ויל"ע בתופס מקום באוטובוס לחבירו אם זכה לו ואכמ"ל כעת.

(כ"ד תמוז תש"ע)